יו) [מיט כפי], כ) [שבת כ. וש"נ], ג) חולין סח., ד) נדה כח., ה) יבמות קכ. ב"מ כז:,

ו) שבת קמה. יבמות פו: ודף

קכב., ז) [חולין סח.], **ה**) ל"ק,

ע) ול"ל לפני ד"ה פוטרתן,

י) צ"ל איירי ל"ק, ל) בנפלים ז"ק, ל) נ"א בהדיא הכי ל"ק, מ) ל"ק, ל) [ועי" מוס' נדה כט. ד"ה מכלל],

מו:

א מיי פי"ל מהלכות א מייי פייים מהכנות בכורים הלכה טו טוש"ע י"ד סימן שה סעיף כב: ב מיי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' טו נוש"ע י"ד סימן יד סעיף א: ו ב מיני ח"י מהלרות איתורי

ג מתי פייי מהככות קיסורי ביאה הלכה ו טוש"ע י"ד סימן קלד סעיף י: ד מיי' פ"ב מהל' נחלות הל' ב וע"ש טוש"ע ח"מ סי רעז [סעיף ג] וסעי

ו: הו מיי' פי"ג מהלי גירושין הלכה כא טוש״ע לה"ע סימן יו סעיף כד: או מיי' פי"ב שם הל' טו :טוש"ע שם סעיף ג

תורה אור השלם 1. כּל אֲשֶׁר נְשְׁמֵת רוּחַ חַיִּים בְּאָפֶּיו מִכּל אֲשֶׁר בָּחְרָבָה מֵתוּ: בראשית ז כב

בראשית ז כב 2. בִּי אָת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׁנוּאָה יַבִּיר לְתָת לוֹ בִּי שְׁנִים בְּכֹל אָשָׁר יִשְּׁיָצא לוֹ בִי הוא רֵאשִית אנו לו מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה:

.. דברים כא יז 3. הכרת פניהם ענתה בם רו וּוְבֶּין וּר יְבָני בְּיִבְּיוּ יְבְּי וְחַשְׁאתָם בְּסְדֹם הַגִּידוּ לֹא בַחַדוּ אוֹי לְנַפְשָׁם כִּי נְמְלוּ לְהָם רְעָה: ישעיהו ג ט

רבינו גרשום אין הראש פוטר בנפלים. רנפל שלא כלו חדשיו אע״ג דיצא ראשו חי אינו פוטר את הבא אחריו מכהן: כל היכא דנשמת רוח חיים באפיז, וב, ין בה. חשיב רישיה ליפטר לבא אחריו מכהן: ומאי קמ"ל. סיפא דתנא ראשו דכיוז טיפא דונגא דאשר זכיון דמפיק רישיה כו': תנינא. בבהמה המקשה הוציא ראשו אע"פ שהחזיר הרי זה כילוד ואין שחיטת אמו מטהרתו: דבהמה כיון דלית לה פרוזדור לאלתר כי הוציא ראשו הוי כילוד אבל (אדם) אשה כיון דאית לה (אדם) אשה כיון דאית לה פרוזדור דמעכב אימא דלא ליהוי כילוד קמ״ל סיפא דמתניתין דהוי [כילוד] ואכתי אמאי איצטריך לסיפא דהכא למיתנא ראשו לסיפא דהכא למיתנא ראשו הא נמי תנינא דרוב ראשו הוי כילוד: יצא כדרכו. ראשו קודם: משתצא פדחתו. אלמא דסיפא גופה לא איצטריך ליה למיתני לאשמועינן דראשו חשוב אשמועינן דו אשר דושוב לידה ורישא אמאי תני ראשו אלא ודאי לאו משום סיפא קתני ולא רובו הוי אלא . ראשו ממש וקתני פוטר אשר מנט יקוני פוטר אלמא הראש פוטר בנפלים ותיובתא דשמואל: מ״ט. משום דכתיב יכיר לו לתת לו פי שנים ובפדחת בלא פנים לא הוי היכר: ואח״כ נתגיירה. קודם שיצאו הפנים ושאר הגוף אין נותנין לה ימי טומאה משום רהוצאת פדחת בגיותה הוי לידה ועובדת כוכבים לא מטמיא בלידה: עם החוטם. מסמיא בלידה: עם החוטם. וקשיא לר' יוחנן דאמר פדחת בלא חוטם פוטר אף לנחלה: עד החוטם דהיינו פדחת לחודיה: כי אקיל בסופה היכא דידעי דודאי . בתחלה היכא דלא חזו דמת בומולה היכא דלא ההדינה ולאסהודי עליה (דהוציא) הוא כדי להתירה לא סגיא אלא בפרצוף פנים עם

. החוטם: ואיבעית אימא

דאדם מבהמה לא ילית דלית לה פרוזדור. האי פרוזדור להכא ובריש בהמה המקשה (חולין דף סח.) ובשבת פ' א"ר עקיבא

(דף פו:) שוים ולא הוי כי ההוא דפרק יולא דופן (נדה דף מב:) יאן דמכי הוליא ולד ראשו חוץ לפרוזדור הוי כילוד דאי בפרוזדור דהתם "אמרינן

הכא מה יכול להחזיק הפרוזדור לעכב הלידה כיון שהראש חולה לו אלא פרוזדור דהתם הוא בית החילוו ופרוזדור דהכא הוא עובי הירכים שמכסים את הרחם ים שבין ירכים והוה אמינא דלא חשיב ראש לידה ביציאת הרחם ואין תימה על שהלשון שוה ואין פירושם שוה דכי ה״ג אשכחו לעיל בפ׳ הלוקח בהמה (דף כ.) דטינוף פוטר בבכורה דחשיב ולד ולא הוי כההיא טינוף דפ׳ המפלת (נדה דף כט.) דרוב היולדות מטנפות:

תיובתא דשמואל. לא הוי מלי לאקשויי לשמואל מהא

דתנן בפ' בהמה המקשה (חולין דף עז.) שליה שינתה מקלתה אסורה באכילה דדייקינן מינה התם בריש פירקין (דף סח.) דביליאת ראש הויא לידה מדאסרינו להו ביניאת מהלת דשמא הראש ישנו באותו מהצת דהיינו דוהא בבהמה אבל אדם לא שמעינן מהתם דהא דקתני סיפא כסימן ולד באשה כך סימן ולד בבהמה היינו לענין שליא דהויא סימן ולד ואין להקשות ים דבבהמה המקשה היכי דייק מינה דביניאת ראש הוי כילוד דלמה הה דהסורה משום דגזרינן מקלתה אטו רובא כדאמר בפ"ק דב"ק (דף יא.) דאם איתא דביליאת ראש לא הוי לידה לא היה ראוי לגזור כיון דבמקלת אי אפשר לבא בשום פעם לידי חשיבות לידה וח"ת כיון דחיתותב שמואל מאי האי דקאמר בפרק המפלת (נדה דף כו.) גבי הסנדל ולד דאית ליה חיותא מכי נפיק רישיה הויא ליה לידה סנדל עד דנפיק רובא בלאו טעמא דחיותא נמי הא אפילו לי מתים הראש פוטר וי״ל דחיותא לאו דוקא אלא ידו ראוי לחיותא ואגב דנקט נמי התם לעיל האי לישנא ולד דאית ביה חיותא סריך ולא נפיק סנדל דלית ביה חיותא שריק ונפיק שח נקטיה נמי בתר הכי ויש ספרים דגרם התם ולד דאית ביה חיותא מכי טון נפיק רוביה סנדל עד דנפיק כוליה ויש לפרש דרוביה דקאמר היינו רובא

דרישא ואית דגרם 0 בהדיא הכא נפק רובא דרישא והא דאמרי׳ התם בפרק המפלח (דף כט.) בשמעתין דילא מחותך או מסורס מ' [משילא רובו ה"ז כילוד] הא כתקנו הראש פוטר ר' יוסי אומר משילא כתקנו לחיים לא כמו שפירש רבינו חננאל דלחיים היינו בר היימא דהא אפי׳ בנפלים הראש פוטר דאיתותב שתואל הכא אלא כמו שפירש שם בחונטי כתקנו לחיים שלם לאפוקי מחותך: לאתויי הא דת"ר גיורת שיצא פרחת ודרה בו'. וא"ת מאי חידוש הוא זה בהך מילמא טפי משאר דברים דחשוב בהן כילוד כגון לזקוק אשת אחיו ליבום ולפטור מן היבום וההורגו חייב ושאר דברים השנויים בפ' יולא דופן (נדה דף מג:) וי"ל דאינטריך הכא לאשמועינן דס"ד אע"ג דיניאת הראש חשוב לידה מ"מ לידת שאר הגוף שיצא אחרי כן בקדושה חשוב כמו כן לידה וניתיב לה ימי טומאה וימי טהרה: מאל מעמא יביר בתיב. תימה גפ׳ עשרה

אבל אי לאו בר קיימא הוא לא (א) חשיבי ח אפיה: קסני מיהא. נפל גמ' אמר שמואל איז הראש פומר בנפלים מ"ם יכל אשר נשמת רוח חיים באפיו כל היכא דנשמת רוח חיים באפיו הוא דחשיב רישיה אידך לא חשיב רישיה תנן הבא אחר נפלים שיצא ראשו חי וכן תשעה שיצא ראשו מת קתני מיהא ראשו מאי ראשו רובו וליתני רובו בדין הוא דאיבעי ליה למיתני רובו יואיידי דקא בעי למיתני סיפא בן תשעה סיואיידי שיצא ראשו מת מעמא דראשו מת הא ראשו חי הבא אחריו בכור לנחלה נמי לא הוי תנא

רישא נמי ראשו ומאי קמ"ל "דכיון דמפיק ליה יו רישיה הוה לידה תנינא יהוציא יראשו אע"פ שהחזירו הרי זה כילוד וכי תימא אשמועינן בהמה וקמ"ל באדם דאדם מבהמה לא יליף דלית לה פרוזדור בהמה מאדם לא ילפא משום דחשיב פרצוף פנים דידיה הא נמי תנינא סיצא כדרכו ס ימשיצא רוב ראשו ואיזהו רוב ראשו משתצא פדחתו תיובתא דשמואל תיובתא אמר רבי שמעון בן לקיש פדחת פוטרת בכל מקום יחוץ מן הנחלה מאי מעמא 2יכיר אמר רחמנא ור' יוחנן אמר אפי לנחלה בכל מקום לאיתויי מאי לאיתויי הא דתנו רבנן גיורת שיצאה פרחת ולדה בהיותה נכרית ואח"כ נתגיירה 🍳 אין נותנין לה ימי מומאה וימי מהרה ואינה מביאה קרבן לידה מיתיבי יכיר זו הכרת פנים ואיזו היא הכרת פנים פרצוף פנים עם החומם תני עד החומם תא שמע היאין מעידים אלא על פרצוף פנים עם החומם תני עד החומם תא שמע פדחת יבלא פרצוף פנים פרצוף פנים בלא פרחת אין מעידין עד שיהו שניהם עם החומם ואמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה הכרת פניהם ענתה בם שאני עדות אשה דאחמירו בה רבנן ומי אחמירו והא יתנז

יהוחזקו להיות משיאים עד מפי עד מפי אשה

מפי עבד מפי שפחה כי אקילו רבגן בסופה

בתחלתה לא אקילו רבנן ואיבעית אימא

איידי דבעי למתני סיפא בו ט' שילא כחשו מת. דלה מצי למיתני רובו סו בהדיא אע"ג דאיהו גופיה לא משמע אלא רובו ואהכי לא מלי למיתני בסיפא רובו משום דבעי למידה מינה טעמא דראשו מת הא ראשו חי אפי׳ בכור לנחלה לא הוי האחרון דראשו בן ט' חי ודאי הוי לידה ואי הוה תני רובו מת הוה משמע הא רובו חי לא הוי אחרון בכור אפי׳ לנחלה אבל אם יצא ראשו חי לא הוי משמע ח השתא דאחרון מפסיד הנחלה ואנן יו קיימין דראשו חי הוי כילוד משוח הכי חגא ראשו ברישה ובסיפה ואע"ג דסיפה גופה דקתני ראשו מת לא הוי אלא ראשו ורובו: ומחי קמ"ל. מתני׳ אי אמרת בשלמה רחשו דוקה השמעינן דרהש הנפלים פוטרו ותנא סיפא אטו רישא אלא אי אמרת ראשו לאו דוהא ואיו הראש פוטר בנפלים השתא לא אשמעינן מינה אלא דיוקא דדייקינן טעמא דראשו מת הא ראשו חי אפי׳ בכור לנחלה נמי לא הוי דכיון דאפיק בן ט׳ חי רישיה הואיל ולאו נפל הוא הוי לידה אפי׳ החזירו: הא תנינא. בפ׳ בהמה המקשהי הוליא עובר ראשו בשעת שחיטת אמו הרי זה כילוד אפי׳ החזירו ואינו ניתר בשחיטת אמו: בהמה לית לה פרוזדור. אין רחם שלה בין ירכותיה הלכך חשיב הראש לידה דבגלוי הוא אבל אשה דיריכים שלה מכמים אם הרחם לא חשיב ראש לידה: הה נמי תנינה. גבי אדם במסכת נדה [כח.] מי שילא רוב ראשו הוי ילוד דאפילו החזירו ולא נולד עד יו לאחר ק' ימים חשיב ילוד מיום ראשון וחשבינן לה ימי טומאה וטהרה מיום ראשון: יצא **כדרכו.** לאפוקי היכא דינא דרך מרגלותיו דודאי לא חשיב ילוד עד יציאת רובו: מיובתה דשמואל. דודאי ראשו דנפלים דמתני׳ דוקא: ח׳ [פוטרת]

גבו' אין הראש פוטר בנפלים. בן שמנה שהוליא ראשו חי והחזירו

וקדמו אחיו ויצא הוי בכור לכהן שאין ראש הנפל פוטרו עד שיצא ראשו

ורובו: רוח חיים באפיו. מי שהוא בן חיים הלך אחר אפיו דהיינו ראשו

שיצא ראשו פוטר הבא אחריו מכהן:

ובכ"מ מפרש לקמיה: ש פדחת. מלח: יכיר חוץ מן הנחלה. דהבא אחריו בכור לנחלה אא"כ יצא פניו של ראשון: דכתיב יכיר. והיכרא ליתא אלא בפרלוף פנים: אף לנחלה. דפדחת נמי הוי היכרא: עובדת כוכבים אינה מטמאה בנדה וויבה ולידה: זו הכרת פנים. דמי שהוכרו פניו ראשון הוי בכור לנחלה: עם החוטם. וקשיא לר׳ יוחנן: אין מעידין. שו להשיא את אשתו דשמא לאו זה הוא: הכרת פניהם ענתה בם. דהכרת פרלוף פניהם עדותן אלמא פרלוף פנים בעי. ופשטיה דקרא בנואפים כתיב הכרת פני הוולדות ענתה בנואפים שהקב"ה לר את הממזר בלורת פני המנאף: בסופה. לאחר שכוונו יפה (ט יו בוה הקילו חכמים בסוף עדותן להחזיקן אפי׳ בעבד ושפחה: אבל בחחלה. תחלת העדות דהיינו ראיית המת לא אקילו עד שיכירוהו יפה:

בכ"מ. דחשיב לידה מיניחת פדחת.

יוחסין (קדושין דף עח:) ובפ׳ יש נוחלין (ב״ב דף קח:) שדוחק לרבנן דרבי יהודה יכיר למה לי לימא דאילטריך לכדדרשינן הכא דאפי׳ רבי יוחנן לא פליג דהא דקאמר אף לנחלה משום דקסבר דפדחת נמי הויא היכרא וגם דוחק ביש נוחלין (שם) לר"מ דאמר אדם מקנה כו" דאתא יכיר לנכסים שנפלו לו כשהוא גוסם וי"ל דהתם קשיא ליה לשון יכיר דמשמע שיש כח בהכרת האב: מא" קראה הברת פניהם ענתה בם. פירש בקונטרם דהכרת פרלוף פניהם עדותן הוא אלמא פרלוף פנים נמי בעי וחימה יו דביבמות (דף קכ. ושם ד״ה הכרת) מייתי קרא דהכרת פניהם ענתה בם משמע שיש דבר באדם שמכירים על ידו את הפנים והיינו פדחת דחוטם בכלל פרלוף פנים הוא והחם ביבמות (שם) בתר האי קרא מייתי עובדא דאבא בר מרתא דהוו מסקו ביה דבי ריש גלותא זוזי אייתי קירא דבק בבלייתא דבק אאפותיה חלף קמייהו ולא בשקרוה:

הגהות הב"ח

(A) רש"י ד"ה רוח חיים וכו' לא חשוב אפיה: (ב) ד"ה בסופה לאחר שכוונו יפה שזה הוא החילו חכמים:

גליון הש"ם

גם' אין נותנין לה יפי מומאה ויפי מהרה. עי' נדה לו ע"ל תוס' ד"ה הלכתל:

מוסף רש"י

אין הראש פוטר בנפלים. יצא ראש הנפל, כגון יולדת מאומים לשבעה, אחד נגמרה צורתו ואחד לא נגמרה צורתו. ילא ראש הנפל והחזירו ואחי אחריו מן הבכורה (נדה בט.). הרי זה כילוד. ותו לא מהניא ליה שחיטת אמו ולריך שחיטה לעלמו אם נמלא חי, (חולין פח.). אין מעידים. על אדם שמת להשיא את אשתו, אלא אם כן ראו פרלוף פניו שהוא עם החוטם (ב"מ בד:) אא"כ ראוהו מת בפרלוף פניו עם חוטמו, שיכולין להכירו, אבל לא ראוהו בפרצוף, או שניטל חוטמו אין נפרכוף, מו שניטל מוטמו מין מעידין עליו להשיח את חשתו, שמח אין הוח (יבמות קב.). פדחת. מלח (שם). הכרת פניהם ענתה בם. העידה פניהם ענתה בם. העידה בס, אלמא אין עדות בשאר הגוף אלא בהיכר פנים (שח). אקילו בה רבנן משום עיגונאֿ, וכל דמקדש אדעתא דרבנן מהדש ואפהועי רבנו להדושיו

שימה מקובצת

אן דמפיק ליה [רישיה] הוה תוס' נדה (לף לו ע"ל): זן חשיבי אפיו אות ה' נמחק: כן למיתני רובו משום דבעי למידק והשאר נמחק: ו) תי׳ השתא נמחק: ו) ואנן קי״ל דראשו: ת) עד מחר תי׳ לאחר ק׳ ימים נמחק: טן מעידין באדם שמת אא״כ ראוהו פרצוף שמת אא"כ ראוהו פרצוף פנים עם החוטם אלמא הוי היכר בהכי להשיא: ין יפה שזה הוא הקילו חכמים בסוף עדותן להחזיק אפילו: יה) [']דאמר [']דמכי: ^{'יכן} בין הירכים: יגן להקשות אההיא יו כים: יגן להקשות אחורא יבהמה המקשה: ידן אלא בלומר ראוי: טון ונפיק נקט לה נמי: טון מכי יו] ותימה דהכא וביבמות מיתי קראי אברייתא ולא מיתי ליה אמתני׳ דפ׳ בתרא מיתי ליה אמתני׳ דפ׳ בתרא דיבמות דאייתי לעיל דאין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם ונראה לפרש דאפדחת דברייתא מייתי